

- **ریسک نقدینگی**

ریسک نقدینگی عبارت است از احتمال به خرافتادن توانایی بانک در تأمین منابع جهت ایفای تعهدات.

- **سیاست‌ها و خط‌مشی‌های ریسک نقدینگی**

سیاست‌ها و خط‌مشی‌های مدیریت ریسک نقدینگی در بانک سامان از طریق کمیسیون دارایی‌ها و بدهی‌ها پیگیری می‌شود. اهم سیاست‌ها و خط‌مشی‌ها به شرح ذیل است:

- ✓ بررسی و کنترل شاخص‌ها و نسبت‌های مالی و انحرافات از بودجه با توجه به پیش‌بینی بودجه عملیاتی سالانه
- ✓ تصمیم‌گیری در خصوص میزان و ترکیب مطلوب و بهینه مصارف شامل مصارف اعتباری، ارزی، سرمایه‌گذاری، نقد و شبه نقد اعم از ریالی و ارزی و بازار بین‌بانکی بر اساس میزان تأثیرگذاری در سودآوری بانک بر اساس بودجه عملیاتی سالانه
- ✓ تصمیم‌گیری در خصوص نرخ‌های تجهیز و تخصیص منابع ریالی و ارزی با توجه به نیاز، نرخ‌های رقبا و نرخ‌های بازار بین‌الملل و نیز حدود اختیارات واحدهای اجرایی جهت تغییر در نرخ‌های مذکور بر اساس میزان تأثیرگذاری در سودآوری بانک بر اساس بودجه عملیاتی سالانه
- ✓ تصمیم‌گیری در خصوص راهکارهای پوشش نقدینگی بر اساس نقدینگی مصوب بانک در کمیسیون عالی استراتژی و بودجه و کمیسیون عالی مدیریت ریسک
- ✓ تعیین نرخ سود بین واحدی
- ✓ بررسی و تصویب برنامه احتیاطی در مواجهه با شرایط بحران نقدینگی با توجه به میزان تأثیرگذاری در سودآوری بانک و در صورتی‌که بالاتر از اختیارات کمیسیون است گزارش مربوطه به کمیسیون استراتژی و بودجه و هیئت‌مدیره ارسال شود
- ✓ کنترل سررسید دارایی‌ها و بدهی‌ها، روند سودآوری بانک، ساختار هزینه‌های بانک، نسبت‌های درآمدهای مشاع و غیر مشاع، نرخ بازدهی دارایی‌ها و سهام و بهای تمام‌شده پول در حدود اختیارات و تأثیر در سودآوری بانک بر اساس بودجه مصوب سالانه
- ✓ بررسی و تصمیم‌گیری در خصوص میزان سقف سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه و کالا
- ✓ بررسی عملکرد پرتفوی سرمایه‌گذاری بانک و در صورت انحراف از بودجه ارائه راهکارهای مناسب برای رسیدن به اهداف عملیاتی بانک

- ✓ کنترل و پایش نرخ تسهیلات و بازدهی دارایی‌های مختلف بانک (تسهیلات، سرمایه‌گذاری، بازار بین‌بانکی و ...) بر اساس میزان تعیین‌شده در بودجه سالانه بانک
- ✓ کنترل و پایش نرخ متوسط هزینه تأمین منابع بانک بر اساس میزان تعیین‌شده در بودجه سالانه
- ✓ اتخاذ سیاست‌های مناسب جهت حفظ مارجین سود منابع و مصارف متناسب با میزان تعیین‌شده در بودجه سالانه و ارائه پیشنهاد و راهکارهای مناسب به کمیسیون عالی استراتژی
- ✓ تعیین و تصویب میزان نقدینگی احتیاطی سالانه متناسب با بودجه سالانه، مقررات و قوانین موجود و پیشنهاد هیئت‌مدیره
- ✓ اطمینان از کنترل و رعایت و حفظ میزان نقدینگی در شرایط زمانی مختلف
- ✓ نظارت بر فعالیت‌های بین‌بانکی
- ✓ پیشنهاد حدود برای فعالیت‌های بین‌بانکی برای تصویب در هیئت‌مدیره
- ✓ سیاست بانک سامان این است که برای هر ارز همواره سپر نقدی به میزان حداقل ۲ درصد کل سپرده‌های همان ارز را نگهداری کند. همواره مراقبت می‌شود که سپر نقدی بانک از این سطح کمتر نشود. همچنین حدودی جهت مرادده با بانک‌ها تعیین‌شده است و به‌شدت مراقبت می‌شود که از آن حدود تخطی نشود.

• واحدهای اجرایی مدیریت ریسک نقدینگی

بانک سامان معتقد به مدیریت فعال ریسک نقدینگی است لذا از ساختار منسجمی برای مدیریت ریسک نقدینگی برخوردار است. در این ساختار، هیئت‌مدیره، کمیته عالی ریسک، کمیته منابع و مصارف (تخصیص)، مدیریت خزانه‌داری و اداره ریسک مهم‌ترین نقش‌ها را دارند.

• ترکیب، میزان و سررسید سپرده‌ها و نقاط تمرکز آن:

ارائه اطلاعات دوره مالی مربوطه، منوط به ارائه صورت‌های مالی حسابرسی شده است.

• ترکیب، میزان و سررسید تسهیلات و سایر دارایی‌ها و به‌طور مشخص دارایی‌های با درجه نقد شوندگی بالا:

ارائه اطلاعات دوره مالی مربوطه، منوط به ارائه صورت‌های مالی حسابرسی شده است

• میزان ورودی‌ها و تعهدات ریالی در دوره آتی:

ارائه اطلاعات دوره مالی مربوطه، منوط به ارائه صورت‌های مالی حسابرسی شده است

- برنامه تداوم فعالیت:

به‌منظور ایجاد ثبات بانکی، ارزیابی توانایی بانک‌ها در مقابله با شوک‌های حادث‌شده در بازارهای داخلی و جهانی بسیار مهم است. بدین ترتیب نتایج تغییرات حدی در متغیرهای برون‌زای ترازنامه‌ای و اقتصاد کلان مورد‌محاسبه و ارزیابی قرار می‌گیرد.

همچنین تحلیل سناریو از طریق طراحی سناریوهای فرضی مبتنی بر تغییر شرایط اقتصاد کلان و تأثیر آن بر ترازنامه بانک انجام می‌گیرد که شامل ساختن سناریوهایی از تغییرات نرخ تورم و سایر متغیرهاست. این تحلیل اثرات این تغییرات بر میزان تسهیلات غیر جاری بانک را نشان می‌دهد. این گزارش‌ها به‌صورت فصلی توسط واحد ریسک تهیه می‌شود.

- برنامه مقابله با بحران (آزمون تنش کفایت نقدینگی)

در راستای اجرای آزمون بحران نقدینگی در بانک سامان، شناسایی عوامل ایجادکننده بحران نقدینگی در بانک و ساخت سناریوهایی بر مبنای فرضیات مبتنی بر واقعیات جاری ضروری است. بدین منظور برنامه اجرایی پروژه آزمون بحران با اهداف شناسایی و مطالعه عوامل زمینه‌ساز بستر بحران نقدینگی در بانک با استفاده از مطالعات صورت گرفته پیشین، تعیین فاکتورهای ریسک اصلی، شوک و اثرات آن بر دارایی‌ها و بدهی‌ها، طراحی سناریو همسو با دارایی‌ها و بدهی‌ها و مدل‌سازی آزمون بحران نقدینگی در بانک بر اساس عوامل تأثیرگذار درونی، پیش‌بینی احتمال بروز بحران نقدینگی و نگهداری سطح مناسبی از نقدینگی جهت پاسخگویی به جریان‌ات نقدی خروجی و اجتناب از تأمین وجوه با هزینه‌های قابل‌ملاحظه به اجرا درمی‌آید.

ریسک نقدینگی در بحران‌های مالی اخیر در مرکز توجه قرار گرفت چراکه نشان داد یک بحران چگونه می‌تواند کمبود نقدینگی در بازار را به‌سرعت بین بانک‌ها تسری داده و حتی مؤسسات بزرگ را از فعالیت بازدارد. پیش از آن آزمون بحران ریسک نقدینگی در چارچوب آزمون بحران هیچ بانکی وجود نداشت زیرا شواهد تاریخی نیز نشان از بحران ریسک نقدینگی به دلیل وقایع نقدینگی را نشان نمی‌دادند.

به‌طور متداول در صنعت بانک داری جریان بازگشت منابع باید با جریان خروج منابع هماهنگ باشد در غیر این صورت با سه سناریو مواجه می‌شویم که در هر یک از این سه سناریو ممکن است بانک را با کسری نقدینگی مواجه کند:

(۱) سناریو ۱: در این سناریو فرض بر این است که ورود و خروج منابع توسط سپرده‌گذاران در حالت نرمال باشد ولی بازگشت منابع یا وصول مطالبات از سوی اعتبارگیرندگان با سرعت کمتری صورت گیرد در این صورت مدت‌زمان بیشتری منابع در اختیار اعتبارگیرنده قرار می‌گیرد.

(۲) سناریو ۲: در این سناریو فرض بر این است که خروج منابع توسط سپرده‌گذاران با سرعت بیشتری انجام می‌شود بنابراین ورود منابع جدید و نیز بازگشت منابع از سوی اعتباردهندگان توانایی جبران خروج منابع را نخواهد داشت.

(۳) سناریو ۳: در این سناریو فرض بر این است که خروج منابع توسط سپرده‌گذاران افزایش یافته و هم‌زمان بازگشت منابع از سوی اعتبارگیرندگان از حالت طبیعی خارج شود.

برای انجام آزمون بحران نقدینگی یکی از مطرح‌ترین نسبت‌ها نسبت پوشش نقدینگی LCR است. برای تعریف سناریوی فرضی در خصوص LCR می‌بایست شوک‌های فرضی بر ورود و خروج دارایی‌ها اعمال نمود و اثر آن را بر این نسبت و حد رسیده به مرز بحران مورد محاسبه قرارداد.

در شرایط عادی و بر اساس سوابق تاریخی نسبت‌های نقدینگی از جمله LCR هیچ‌گاه به مرز بحران نرسیده است لذا سناریوی ما بر اساس یک شرایط فرضی در آینده بنا خواهد شد و نه داده‌های تاریخی. فرضیات مختلفی می‌تواند بر وقوع بحران مؤثر باشد از جمله عوامل بیرونی تغییرات نرخ تورم، ارز، شاخص بهای مسکن، مسدود شدن شبکه شتاب بانک از سوی بانک مرکزی و ...

تأثیر هر یک از متغیرهای برون‌زای بیرونی بر نسبت‌های ترانزنامه‌ای و افزایش نسبت مطالبات و از سویی کاهش نسبت تسهیلات و سپرده‌ها نسبت پوشش نقدینگی را دستخوش تغییر و در نهایت ممکن است به مرز بحران نزدیک نماید.

• روش سنجش ریسک نقدینگی:

بانک سامان برای سنجش ریسک نقدینگی از نسبت‌های مالی موجود در بال ۳ که شامل نسبت پایدار خالص تأمین مالی (NSFR) و پوشش نقدینگی (LCR) است استفاده می‌نماید و همچنین از شکاف نقدینگی ریالی و ارزی در بازه‌های زمانی کمتر از ۷ روز، بین ۷ تا ۱۴ روز، بین ۱۴ تا ۳۰ روز، بین ۳۰ تا ۶۰ روز، بین ۶۰ تا ۹۰ روز، بین ۹۰ تا ۱۸۰ روز، بین ۱۸۰ تا ۲۷۰ روز و بیشتر از ۲۷۰ روز نیز استفاده می‌شود.

نسبت پایدار خالص تأمین مالی = تأمین مالی پایدار در دسترس / تأمین مالی پایدار مورد نیاز.

• سازوکارهای کنترل و پایش ریسک نقدینگی

کنترل و پایش ریسک نقدینگی در بانک سامان به عهده اداره ریسک، کمیته منابع و مصارف و مدیریت خزانه‌داری است

- کمیته منابع و مصارف به کمیته عالی ریسک و هیئت‌مدیره پاسخگو است و مسائل و موضوعات زیر را پیگیری می‌کند:
- ✓ بررسی و کنترل شاخص‌ها و نسبت‌های مالی و انحرافات از بودجه با توجه به پیش‌بینی بودجه عملیاتی سالانه
 - ✓ تصمیم‌گیری در خصوص میزان و ترکیب مطلوب و بهینه مصارف شامل مصارف اعتباری، ارزی، سرمایه‌گذاری، نقد و شبه نقد اعم از ریالی و ارزی و بازار بین‌بانکی بر اساس میزان تأثیرگذاری در سودآوری بانک بر اساس بودجه عملیاتی سالانه
 - ✓ تصمیم‌گیری در خصوص نرخ‌های تجهیز و تخصیص منابع ریالی و ارزی با توجه به نیاز، نرخ‌های رقبا و نرخ‌های بازار بین‌الملل و نیز حدود اختیارات واحدهای اجرایی جهت تغییر در نرخ‌های مذکور بر اساس میزان تأثیرگذاری در سودآوری بانک بر اساس بودجه عملیاتی سالانه
 - ✓ تصمیم‌گیری در خصوص راهکارهای پوشش نقدینگی بر اساس نقدینگی مصوب بانک در کمیسیون عالی استراتژی و کمیسیون عالی ریسک
 - ✓ تعیین نرخ سود بین واحدی
 - ✓ بررسی و تصویب برنامه احتیاطی در مواجهه با شرایط بحران نقدینگی با توجه به میزان تأثیرگذاری در سودآوری بانک و در صورتی‌که بالاتر از اختیارات کمیسیون است گزارش مربوطه به کمیسیون استراتژی و هیئت‌مدیره ارسال شود
 - ✓ کنترل سررسید دارایی‌ها و بدهی‌ها، روند سودآوری بانک، ساختار هزینه‌های بانک، نسبت‌های درآمدهای مشاع و غیر مشاع، نرخ بازدهی دارایی‌ها و سهام و بهای تمام‌شده پول در حدود اختیارات و تأثیر در سودآوری بانک بر اساس بودجه مصوب سالانه
 - ✓ بررسی و تصمیم‌گیری در خصوص میزان سقف سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه و کالا
 - ✓ بررسی عملکرد پرتفوی سرمایه‌گذاری بانک و در صورت انحراف از بودجه ارائه راهکارهای مناسب برای رسیدن به اهداف عملیاتی بانک
 - ✓ کنترل و پایش نرخ تسهیلات و با زده‌ای دارایی‌های مختلف بانک (تسهیلات، سرمایه‌گذاری، بازار بین‌بانکی و ...) بر اساس میزان تعیین‌شده در بودجه سالانه بانک
 - ✓ کنترل و پایش نرخ متوسط هزینه تأمین منابع بانک بر اساس میزان تعیین‌شده در بودجه سالانه
 - ✓ اتخاذ سیاست‌های مناسب جهت حفظ حاشیه سود منابع و مصارف متناسب با میزان تعیین‌شده در بودجه سالانه و ارائه پیشنهاد و راهکارهای مناسب به کمیسیون عالی استراتژی
 - ✓ تعیین و تصویب میزان نقدینگی احتیاطی سالانه متناسب با بودجه سالانه، مقررات و قوانین موجود و پیشنهاد هیئت‌مدیره

✓ اطمینان از کنترل و رعایت و حفظ میزان نقدینگی در شرایط زمانی مختلف

✓ نظارت بر فعالیتهای بین بانکی

مدیریت خزانه داری مسئول بخش اجرایی در خصوص فعالیتهای بین بانکی است.